

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 11. Vtrum licitum sit agere contra scrupulu[m], & quâ ratione
scrupuli vincendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Item Sacri Ordines,

Sequitur Secundò, Si quis dubitaret de cenfura vel irregularitate, & non poffet villo modo, vel non nifi magno fumptu obtinere difpenfationem, non obligari vt perpetuò ab executione ordinum abftineat; eft enim id valdè graue incommodum, quod in dubio non tenetur acceptare; præfertim cum irregularitas folùm iure humano conftituta fit; neque præfumi debeat eam effe mentem legislatoris.

72 Si dubium de impedimento matrimonio ante contrahendum.

Dico Octauò, Quando agitur de contrahendo matrimonio; fi fit dubium de aliquo impedimento dirimente, manente dubio non poffunt contrahere. Patet ex cap. *Inuenis*, de Sponfalibus. Ratio eft; quia in dubio contrahens exponit fe periculo fornicationis, idque fine vlla neceffitate. Deinde nulla eft hęc poffeffio quæ ipfi fuifragetur, fed è contrario conftitutio impedimenti dirimentis eft in poffeffione.

73 Si dubium post contrahendum.

Dico Nonò, Qui bona fide iam contraxit matrimonium, fi poftcà dubium fuperueniat, tenetur quidem coniugi petenti debitum reddere, non tamen potefte exigere.

Exprefse habetur cap. *Dominus* de fecundis nuptijs; & cap. *Inquifitioni* de fententia excommunicationis.

Idem dicendum de illo, qui dubia fide contraxit; tenetur enim reddere, fed non potefte petere; quod eft contra Sotum in 4. dift. 37. art. 5. & quofdam alios, qui putant tunc non poffe reddere. Sed probatur, Quia capitula illa loquuntur de ijs qui mala fide, vel certè ignoratià crassa contraxerunt, vt ftatim dicemus.

74 Si dubium hoc maneat post diligens examinationem.

Dico Decimò, Probabile valdè eft, eum qui bona fide, & abfque culpa contraxit, fi poftcà dubium fuperueniat, & re diligenter expensâ, nihilominus dubium maneat, poffe non folùm reddere debitum, fed etiam petere. Ita Sotus dift. 27. q. 1. art. 3. & dift. 37. art. 5. Francifcus Victoria, & multi recentiores.

Probatur Primò, Qui rem aliquam bona fide cæpit poffidere, fuperueniente dubio potefte rem illam retinere, eaque poft diligens examen vtij; neque id vero Domino iufta ratione difplicet; ergo fimiliter Deo non difplicet, quod in dubio coniux vtatur vxore, quam bona fide cæpit poffidere. Secundò, Quia alioquin coniuges, fi contingat vtrumque dubitare, abfque fua culpa cogentur perpetuò abftinere coniugio contracto, nec poterunt ad alias nuptias tranfire: quod fanè durum eft.

Iura expli- cantur,

Nec obftat cap. *Dominus*; quia loquitur de illis qui contraxerunt fecundas nuptias, prius quàm aliquid certi haberent de morte coniugis; & ita vel mala fide, vel certè cum crassa Iuris ignorantia, quæ eft inftar malæ fidei. Quare merito Pontifex decernit vt non petant debitum, fed vt folùm reddant petenti.

Similiter non obftat cap. *Inquifitioni*. Primò, Quia omninò videtur loqui de eo, qui cum dubio vel cum opinione de impedimèto contraxit, colligitur ex Gloffa, & exemplo quod fubiun- gunt. Secundò, Quia loquitur de eo qui determinatè iudicat fubefte impedimentum, quamuis non fit omninò certus; qui fine dubio non potefte petere debitum. Tertiò, Quia, vt ait Sotus, fortiffis loquitur de eo qui nodum fatis diligenter veritatem inquifuit: quamuis hæc tertia ratio non videatur fatis folida; fed duæ priores fufficiunt.

Dices, Petendo exponit fe periculo fornicationis materialis abfque vlla neceffitate: ergo peccat.

75

Refpondeo Negando Confequentiam. Patet in fimili. Confequens enim rem aliquam de qua poft diligens examen adhuc dubitat an fit fua, non peccat; tamen exponit fe periculo iniuftitiæ materialis. Sit autem res illa maximi pretij, Itaque hoc periculum non eft confiderabile, vt homo propter illud debeat perpetuò abftinere vfui rei quam bona fide cæpit poffidere: quia euentus eft omninò inuoluntarius, vt potè inuincibiliter ignoratus.

DVBIVM XI.

Virum licitum fit agere contra fcrupulum, & qua ratione fcrupuli vincendi?

Scrupulus vocatur fufpicio peccati, vel obligationis, vel alicuius inhabilitatis; vt cenfura vel irregularitatis, affligens mentem metu peccati ex leui causa quid concepta. Itaque tria ad fcrupulum requiruntur; fcilicet, causa leuis, fufpicio inde orta, & metus peccati.

76 Scrupulus Ad eum tria requiritur. Nafcitur ex quinque caufis.

Nafcitur autem potiffimùm ex quinque caufis. Prima eft, Naturalis iudicij imbecillitas. Secunda, Inconfantia mentis non inherens rebus definitis. Tertia, Nimius timor peccandi, rationem perturbans. Quarta, Occulta fuperbia, alieno iudicio non acquiefcens, & fuo præfidens. Quinta, Dæmonis importunitas fcrupulos fuggere. Vide Richardum Hallum de quintuplici confcientia lib. 3. & Silueftrum V. Scrupulus. Nunc

Refpondeo & Dico Primò. Non eft licitum agere contra fcrupulum, nifi quis reputet effe fcrupulum. Ratio eft, Quia nifi iudicet effe fcrupulum, dum contrà agit, aget contra dictamen confcientiæ, etfi errantis; quod conftat effe peccatum, vt fuprà oftentum eft.

77 Ut contra agat, reperta fcrupulum.

Dico Secundò, Si reputet effe fcrupulum, potefte contra facere; imò fapè expedit, ad fcrupulos vincendos. Ratio eft, Quia contra faciendo vincitur ille timor inanis, & imaginatio peccati.

Expedit contra agere.

Sed difficultas eft, quomodo is qui fcrupulis angitur, poterit eos cognofcere; vt fic eos vincat & deponat?

78 Remedia ad fcrupulos vincendos.

Refpondeo, Optima remedia funt hæc. Primò, Auxilium diuinum, crebra & frequenti oratione imploratum.

Primum.

Secundò, Cogitet fe fcrupulofo, ac proinde non poffe in rebus agendis feipfum dirigere, fed debere dirigi ab alio.

Secundum.

Tertiò, Credat omninò viro docto & pio, potiffimùm fuo Confeffario, cui eius confcientia fit perfpecta; nec dubitet, quin Deus per hoc inftrumentum falubriter ipfum fit directurus. Primò, Quia hoc meretur illa humilis fubmiffio.

Tertium.

Secundò, Quia hoc faciendo, facit quod in fe eft, vt peccatum vitet: vnde etiamfi Confeffarius fortè in confulendo deciperetur, ipfi tamen confilium fequenti non imputabitur ad culpam: imputabitur autem, fi fuo fidens iudicio non fequatur; quia imprudenter agit. Tertiò, Quia fi Chriftus ipfe nobifcum veftaretur in terris, cum in fcrupulis adiremus, ad obtinendam confcientiæ tranquillitatem; at nunc loco fuo conftituit Sacerdo-

Confeffarius vs Chriftus ipfe audiendus.

Sacerdotem, qui totius conscientie ipsius sit arbiter: ergo ipsius consilium tamquam à Christo profectum accipere debemus: sicut enim Christus non deest Pontifici in definiendis ijs, quæ totam concernunt Ecclesiam; quia hunc constituit ad hunc effectum suum Vicarium: ita existimandum est non defuturum Sacerdoti in ijs præscribendis, quæ ad tranquillitatem conscientie poenitentis pertinent; quia ad hunc effectum constituit illum Vicarium.

Quartū. Quartò, Notet in charta scrupulos aliquot præteritos, in quibus deprehendit se inaniter fuisse anxium; & nouos ex horum similitudine diiudicet.

Quintū. Quintò, Studeat quæstionibus conscientie; & discat quæ opiniones sint probabiles; quia plerumque scrupuli proueniunt ex ignorantia. Norit etiam generales regulas epyciæ: vt, Neminem obligari ad impossibile, aut nimis difficile, præsertim in rebus ordinarijs: Onus Christi esse leue, & iugum suaue: Scrupulosos in dubijs suis non obligari ad partem tutiorem, sed posse sequi benigniorem; & his similia.

79 *Sextum.* Sextò, Quando res vrget, & aliud consilium non suppetit, statuat coram Deo se nullam ob causam velle facere, quod ei displiceat; & sic, nisi res sit euident, reputet esse scrupulum, & faciat contrarium.

Dices, Hoc iudicium videtur imprudens: non enim sequitur; Non est euident esse illicitum, ergo est licitum.

Scrupulosus prouident sibi persuadere potest, nisi res sit euident, esse scrupulum. Respondeo, In tali dispositione hominis non esse imprudens; quia rectè sequitur, Ego sum scrupulosus, nec possum nunc alium consulere: ergo cum opus vrgeat, & non sit euident opus esse illicitum, possum prudenter iudicare mihi non esse illicitum; id est, mihi non imputandum ad culpam, si fecero. Et Ratio est, quia nimis durum est, vt in omni tali casu scrupulosus teneatur opus differre, donec alium consulat. Similiter si ex scrupulo videar mihi teneri ad aliquid statim agendum. V. g. Ad corripiendum proximum, si non est euident me teneri, possum prudenter præsumere me hîc & nunc non teneri.

88 *Septimū.* Septimò, Quod attinet ad scrupulos circa confessiones præteritas; sciat se non teneri quidquam repetere, nisi certus sit se vel non esse confessum, vel non benè confessum: non est autem certus, quamdiu dubitat, vel quamdiu contrarium videtur illi aliquo modo verisimile.

Octauum. Octauò, Valdè expedit scrupulosos multum occupari studijs, & alijs negotijs serijs; nam otiosis animis maxime tales scrupuli solent occurrere.

DVBIVM XII.

Quomodo conscientia erronea, vel dubia sit deponenda?

81 *Deponitur speculatiue & praeiudicè.* Respondeo & Dico Primò, Conscientiam dupliciter posse deponi. Primò, Speculatiue, cum mutato priore iudicio contrarium indicas: Vel si antè dubitabas neutri parti adhærens, determinas alteram: v. g. putabas hanc rem esse alienam, vel certè dubitabas; postea deprehendis certis signis esse tuam; hîc deponis con-

scientiam speculatiue. Secundò, Practicè, cum manente priore dubio, vel iudicio speculatiuo, ob certas rationes iudicas te posse hîc & nunc agere, perinde ac si iudicium illud vel dubium non esset: vt cum manente dubio an res sit tua, post diligens examen, iudicas te posse illam retinere, perinde ac si indubitanter esset tua. Similiter cum manente opinione probabili contractum esse illicitum, iudicas eum tibi hîc & nunc esse licitum, id est, ad culpam non imputandum; eò quòd alij Doctores probabiliter teneant esse licitum.

Dico Secundò, Vt autem hoc modo conscientia possit deponi, requiritur semper aliquod principium, ex quo, non obstantè dubio, vel iudicio speculatiue contrario, rectè possit inferri istud opus posse sine peccato hîc & nunc fieri, vel hîc & nunc omitti. Talia principia sunt. In dubio melior est conditio possidentis. In operando licitum est sequi opinionem probabilem. Cum graui damno non necessario in dubijs sequenda est pars tutior, &c. de quibus supra. Ratio est, quia absque tali principio non potest formari iudicium prudens de re agenda vel omitterenda, repugnante iudicio vel dubio speculatiuo.

Dices, fieri potest, vt quis sine omni ratione ex solo affectu putet sibi aliquid esse licitum, quod tamen absolute in vniuersali credit esse illicitum; vt docet hîc Caietanus, quem sequitur Medina hoc loco, & Nauarrus in cap. Si quis autem. nam. 62. Exemplum ponit Caietanus de muliere quæ audiuit à Concionatore esse peccatum mortale vt capillis alienis (quod tamen non est verum) & deinde sibi format conscientiam erroneam in genere; tamen in particulari ob affectum iudicat sibi non esse peccatum mortale; & ita dum vitur tali capillitio, non peccat contra conscientiam: ergo potest conscientia in particulari deponi absque omni ratione, sed solo affectu.

Respondeo Primò, Etiam si concederemus sic posse conscientiam deponi, tamen qui tunc operaretur, peccaret: tum quia talis depositio conscientie non esset prudens: sine ratione enim iudicaret sibi esse licitum, quod actu iudicabat in genere esse illicitum; tum quia exponeret se periculo manifesto mortiferè peccandi, dum sine examine & ratione facit, quod generatim credit esse peccatum mortiferum.

Respondeo Secundò, Etsi interdum fieri possit vt quis conscientiam deponat solo affectu sine nouis rationibus; (quatenus affectus facere potest vt species veritatis quæ apparet, & videtur subesse, maior & illustrior intellectui appareat.) tamen id fieri nequit, quando manet iudicium generale contrarium; sicut in proposito exemplo, iudicat illa mulier absolute & in genere, Non licet vti alienis capillis, quia concionator dixit; quo modo simul cum hoc iudicio potest iudicare, licitum est mihi vti alienis capillis? simul enim assentiretur contradictorijs explicitè. Nam cum iudicat non esse licitum vti alienis capillis, satis explicitè iudicat etiam sibi non esse licitum: ergo non poterit iudicare sibi esse licitum. Sic qui sentit omnem mulam esse sterilem, non potest simul actu iudicare hanc gestare vterum, vt Aristoteles lib. 2. Analyt. docet: quamuis hoc iudicium actuale cum illo habituali stare possit, vt ibidem tradit. Itaque hîc modus deponendi con-

I. iij conscientiam,

82
Vi conscientia possit deponi. Quid requiritur

83

Potest conscientia deponi vi affectus.

Non tamen manente iudicio vniuersali contrario.